

Sağlık Haberlerinin İçerik Analizi ve Medya Etiği

Prof. Dr. Mürvet Hayran

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Ana Bilim Dalı

Berk Özdemir

Omega Araştırma

Abstract

Health news appearing in media reach to every segment of the society. The news, taking place in media, affect the course of society for healthy living or against the health problems, sometimes consciously, sometimes subconsciously. Therefore, correct information in health related news is essential. In the present study, the consistency between the titles and the contents of health related news appearing in media and the consistency of the contents of those with the scientific publications were studied. For this purpose, 344 health related news published in 11 newspapers between April 2010 and December 2010 were analyzed. The analyzed articles taking place in the media within this scope, were evaluated in terms of five major topics, and it was demonstrated that media organs should set standards and rules for health related news.

Giriş

Basın ve yayın organlarında yer alan sağlık haberleri ile toplumun hemen hemen bütün kesimlerine ulaşılmaktadır. Hangi sosyal, ekonomik ya da meslek grubunda olursa olsun tıp ile doğrudan ilgili meslekler dışında neredeyse tüm insanlar sağlıklı ilgili haberleri dikkatle okumakta ve edindikleri bilgilerden ciddi anlamda etkilenmektedirler. Bu haberler çoğu zaman kendilerinin ve ailelerinin sağlığı ve sağlık sorunları ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olmaktadır. Basında yer alan bu haberler kişilerin sağlıklı yaşam ya da sağlık sorunları ile mücadelede izleyecekleri yolları bilinçli ya da bilinçsiz şekilde etkilemektedir. Bu nedenle sağlık ile ilgili haberlerde halkı doğru bilgilendirmek çok önemlidir.

Basın ve yayın organlarında çıkan haberler toplumun sağlık alanında ve yeni tedaviler hakkında bilgi edinmede önemli kaynaklardan biridir. Bilimsel süreli yayınlarda, otoriteler tarafından yapılan bilinçli ve doğru bilgilendirmeler yanında halkı sağlık ile ilgili davranışlarda çok yanlış yönlendirebilecek basılı ve sözel yayınlara da sıklıkla rastlanmaktadır. Bu durum dünyanın farklı ülkelerinde zaman zaman gündeme getirilmiştir. Buna rağmen kesin, yaygın, uygulanabilir bir kontrol sistemi oluşturulmadığı görülmektedir. Konu ile ilgili yapılmış çalışmalar, yayın organlarında çıkan haberler ile ilgili sorunların, doğru olmayan, eksik ya da yanlış bilgi içerebildiklerini, alıntı yapılan kaynaklardaki bilgiyi tam olarak içermediklerini, tedavi riskleri veya yan etkileri abarttıklarını ve sansasyonel haber yapma niteliği taşıdıklarını göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 28-30 Mayıs 1998'de Moskova'da düzenlediği "Sağlık İçin İletişim" konulu toplantıda bu konular görüşülmüş ve sonuç bildirisinde sağlık muhabirleri için haber yaparken dikkat etmeleri gereken prensipler 9 madde halinde özetlenmiş ve duyurulmuştur. Bu maddelerin içeriğine aşağıda yer verilmiştir.

1. Önce zarar verme,
2. Araştır, doğruyu bul,
3. Umut verme (özellikle mucizevi tedaviden bahsetme),
4. Kendine "bu haberden kim yararlanır" sorusunu sor,

5. Haber kaynağının gizliliği ilkesini unutma,
6. Vereceğiniz haberler hasta, sakat ve çocuklara aitse bir kez daha düşün,
7. Özel hayatı ve acıları haber yapma,
8. Acıyı duygu sömürüsü için asla kullanma,
9. Kararsız kalırsan haberdan vazgeç.

Türkiye’de sağlık haberciliğinin doğru bilgilendirme ve etik kurallara uyması ile ilgili faaliyet gösteren önemli iki sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bunlardan ilki 1991 yılında kurulmuş olan Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği (ESAM), ikincisi ise 2010 yılında kurulmuş olan Sağlık Muhabirleri Derneği’dir.

Konu ile ilgili ESAM 18-20 Haziran 1999 tarihleri arasında ESAM, Türk Tabipleri Birliği (TTB) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından düzenlenen Sağlık Bilinci ve Medya konulu toplantısında, Halkın Yararı İçin Sağlık Haberciliği Bildirgesi’ni yayınlamıştır. Bu bildirgenin konu ile ilgili seçilmiş maddeleri aşağıdaki gibidir:

Madde 2. Sağlıkta uzmanlaşma desteklenmelidir. Sansasyondan uzak doğru sağlık haberciliği için tüm yayın kuruluşlarında alanında uzman sağlık muhabiri istihdam edilmelidir. Sağlık haberlerinin yer aldığı sayfaların editörleri de sağlık haberleri konusunda ilgili meslek kuruluşları tarafından bilgilendirilmelidir.

Madde 3. Sağlık habercisinin haber yapma özgürlüğüne yönelik hiç bir baskıya izin verilmemelidir. Hangi konunun haber yapılacağına sağlık muhabiri karar vermektedir. Bu konuda habercinin bağımsızlığını etkileyecek hiçbir girişime olanak verilmemelidir. Ancak haberin önceliği konusunda haber kaynağının da görüşü önemsenmelidir. Halkla ilişkiler firmaları da sağlık habercileriyle olan ilişkilerinde hem gazetecilik hem de halkla ilişkiler etik kurallarına saygılı davranmalıdır.

Madde 6. Sağlık habercileri için bir bilimsel danışma havuzu oluşturulmalıdır. Haberin oluşturulması hazırlayanın sorumluluğu altındadır. Ancak bu aşamada haberci-bilim adamı-hekim işbirliğini sağlayacak mekanizmalar geliştirilmelidir. Türk Tabipleri Birliği, uzmanlık derneklerinde

sağlık muhabirlerinin danışabileceği birimler oluşturmalıdır.

Madde 7. Sağlık alanındaki haber kaynakları da eğitilmelidir. Haber kaynağı olabilecek bilim adamları ve hekimler de bu haberi oluşturacak kişilere en doğru, en yetkin şekilde katkıda bulunmak üzere eğitilmelidir. Bu eğitim mezuniyet öncesi dönemde verilmeli, mezuniyet sonrası için sürekli eğitim olanakları TTB (ESAM ve İletişim Fakülteleri işbirliği ile) tarafından sağlanmalıdır.

Madde 10. Tıbbi dergilerdeki araştırmaların haber kaynağı olarak kullanılması sağlanmalıdır. Haber kaynağı olarak yöneticiler, hekimler, bilimsel dergiler ve çoğunluğu dış basından olmak üzere çeviri yayınlarla internet kullanılmaktadır. Yazıları denetlenmiş tıbbi dergiler en doğru haber kaynağı olabilir. Bu amaçla Türkiye’de çıkan pek çok tıbbi dergideki bilimsel yayınların halkın yararına kullanılması için basın bültenleri hazırlanması (TTB, TÜBİTAK tarafından) sağlanmalıdır. Bu bültenler halk sağlığı açısından öncelikli, gerçekten güncel ve en fazla sayıda kişiyi ilgilendirecek konular hakkında olmalıdır.

Madde 11. Sanayi Bakanlığı Tüketicici Koruma ve Reklam Kurulu’nun etik ilkelerine uymayanlara verilen cezalarla ilgili yapılacak haberler caydırıcılık taşıyabilir.

Madde 12. Sağlık habercisi ile haber kaynağı, alanlarındaki etik kuralları düzenleyen bildireleri dikkate almakla yükümlüdürler. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, TTB Tıp Meslek Ahlak Kuralları ve Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği (ESAM) Etik İlkeleri sağlık haberlerindeki etik sorunların önlenmesi için önemli belgelerdir. Bunların uygulanması herkesin sorumluluğu ve ödevidir. Bu kuralları ihlal edenler meslek kuruluşları ve birliklerince kamuoyuna açıklanmalıdır.

Bildirgenin yayınlanmasından 12 yıl sonra bu konu ile ilgili olarak Anadolu Üniversitesi tarafından bir proje planlanmış ve yürütülmektedir. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü’nden Prof. Dr. Erkan Yüksel’in yöneticisi olduğu, TÜBİTAK ve Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu’nun desteğiyle sürdürülen “Türkiye’de Sağlık Konulu Yayıncılık İlkelerinin Belirlenmesi: Kaynak, İleti ve

Hedef Kitle Bağlamında Sağlık Konulu Yayınların Analizi” başlıklı bu proje kapsamında 2011 yılının Nisan ayında iki günlük bir çalıştay düzenlenmiştir. Proje ile sağlık konulu yayıncılığın betimlenmesi, yayın içeriklerinin irdelenmesi, kamuoyunun algı ve değerlendirmelerinin belirlenmesi ve bu bağlamda sağlık konulu yayıncılığa ilişkin ilkelerin ortaya konularak bu alana ilişkin toplumsal bilincin artırılması amaçlanmıştır.

Bu proje kapsamında aşağıda belirtilen maddeler üzerinde fikir birliğine varılmıştır.

Madde 1. Sağlık konulu yayınlar arasında halkı yanlış yönlendiren içerikler mevcuttur ve bu konuda daha etkili ve hızlı bir denetim mekanizmasına ihtiyaç vardır.

Madde 2. Sağlık konulu yayınlar karşısında halkın savunmasız konumunda olduğuna ve yeterli düzeyde bilinçli olmadığına dair kanaatler ileri seviyededir.

Madde 3. Halen mevcut denetim mekanizmaları yeterli görülmemektedir.

Madde 4. Mevcut denetleyici sorumluluk ya da yetkiye sahip kurumlar arasında iletişimsizlik ve koordinasyon yetersizliği mevcuttur.

Madde 5. Yaygın kanaat; medya içeriklerinin takibi çerçevesinde kamu sağlığı ve bilincinin oluşturulmasına yönelik olarak ortak bir iletişim, izleme, denetim, duyurum, eğitim ve araştırma biriminin oluşturulması şeklindedir.

Madde 6. Bu sayede bir web sitesinin oluşturulması, medya içeriklerinin düzenli olarak takip edilerek denetlenmesi ve ilgili birimlerin yanıtlarının kamuoyu ile paylaşılması, mevcut kurumlara gelen şikayetlere yönelik yapılan işlemlerin kamuoyuna açıklanması, iletişim fakültelerine ve tıp fakültelerine yönelik olarak ders içeriklerinin hazırlanması, eğitici ve bilgilendirici televizyon programlarının hazırlanması, medya profesyonellerinin mesleki eğitimi, konuyla ilgili resmi kurum ve sivil toplum örgütleri arasında düzenli olarak iletişim ve koordinasyon toplantılarının yapılması ve bu toplantılar sayesinde kurulacak olan birimin işlerliğinin artırılması, yeni önerilerin ve çalışma planlarının hazırlanması gibi konularda çalışmalarda bulunulması tavsiye edilmektedir.

Madde 7. Böyle bir birimin üniversitelerin ya da sivil toplum örgütlerinin çatısı altında oluşturulması önerisi en geniş ölçekli kabul gören öneridir.

Bu bilgiler ışığında, Türkiye’de ve dünyada sağlık haberciliğinin zaman zaman gündeme getirilip irdelendiği, ancak etkin kontrol sistemlerinin oluşturulamadığı söylenebilir. Bu çalışma da Türkiye’de basılı yayın organlarında çıkan sağlık ile ilgili haber başlıklarının içerik ile uyumu ve içeriğin tıbbi açıdan bilimsel veriler ile uyumunun değerlendirilmesi ve sorunu bir kez daha vurgulamak amacı ile yapılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, yayın organlarında çıkan sağlık ile ilgili haber başlıklarının içerik ile uyumu ve içeriğin tıbbi açıdan bilimsel veriler ile uyumunun değerlendirilmesi amacı ile Nisan 2010-Aralık 2010 tarihleri arasında 11 gazetede yayımlanan 344 adet sağlık ile ilgili haber incelenmiştir yapılmıştır. Haberlerin aynı standartta değerlendirilebilmesi amacıyla yazılar Prof. Dr. Mürvet Hayran tarafından ele alınmıştır.

Bu kapsamda incelenen haberler aşağıdaki 5 ana başlığa göre değerlendirilmiştir.

- Haber içeriğinin başlığı ile uyumu
 - o Tam uyumlu
 - o İlgili-yetersiz
 - o İlgili-yazı içeriğine göre yanlış/farklı bilgiler içeriyor
 - o Dolaylı ilgili
 - o İlgisiz
- İçeriğin tıbbi açıdan doğruluğu
 - o İçerik doğru bilgiler içeriyor
 - o İçerik hem doğru hem de yanlış bilgiler içeriyor
 - o İçerik doğru fakat yetersiz bilgiler içeriyor
 - o İçerik yanlış bilgiler içeriyor
- Haber konusu ile ilgili ana bilim dalı
- Haber kaynağının belirtilmesi
- Haber içeriğinde hekim/araştırmacı ismi belirtilmesi

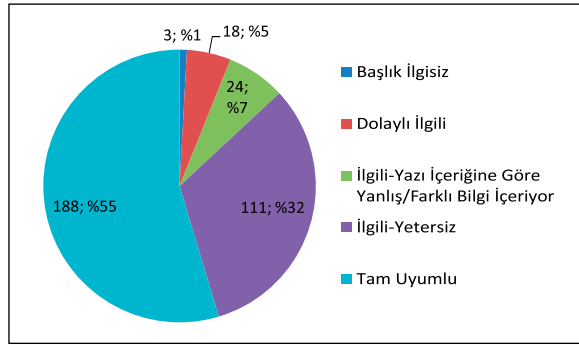
Gruplar arası kategorik karşılaştırmalarda çapraz tablo istatistikleri verilerek ki-kare testi ile anlamlılık düzeylerine bakılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi p değerinin 0,05 ten küçük olması durumu olarak kabul edildi.

Bulgular ve Sonuçlar

Basında yer alan haberler sözü edilen parametrelere göre puanlandıktan sonra yapılan istatistiksel değerlendirmeler ile aşağıdaki grafik ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Haber içeriğinin başlığı ile uyumu

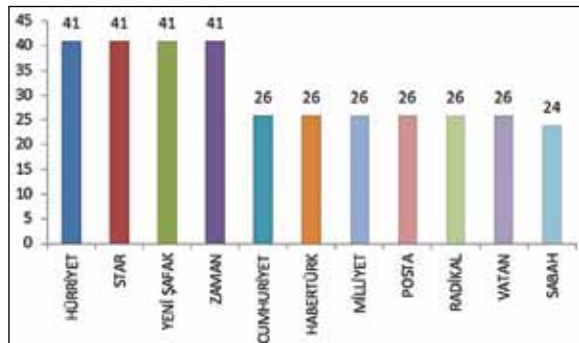
Başlıkların, haber içeriği ile uyum kriterlerine göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmiştir.

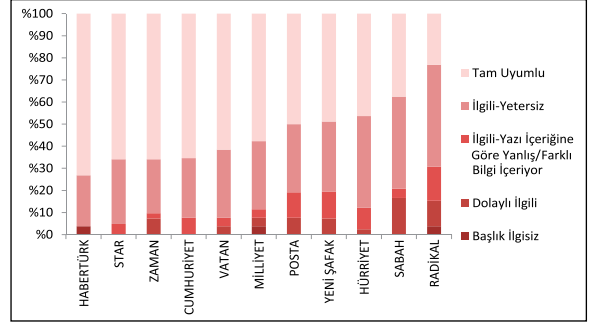
Şekil 1. Haber başlığının içerik ile uyumu

Değerlendirilen toplam 344 haber içerisinde haber başlığının içerikle tam uyumlu olan haberlerin oranı %55 (188/344) olarak hesaplanmıştır.

Değerlendirilen haberlerin gazetelere göre dağılımı ve gazetelere göre haber başlığının içeriği ile uyumu sırasıyla Şekil 2 ve Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 2. Haberleri incelenen gazetelerin dağılımı

Şekil 3. Gazetelere göre haber başlığının içeriği ile uyumu

Bunlara ek olarak, gazetelerin incelenen dönem içerisindeki tirajlarına göre bir ağırlıklandırma yapılmış ve sağlık haberlerinin uyum kriterlerine göre dağılımı hesaplanmıştır. Bu hesaplama ile başlığın içerik ile ilgili olduğu haberlerle karşılaşmış okuyucu sayısı hesaplanmıştır. Bu hesaplama tüm gazete okuyucularının sağlık haberini okuduğu varsayımı ile yapılmıştır. Hesaplanan okuyucu sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Başlık/İçerik İlgili Düzeyi	Okuyucu Sayısı
Başlık İlgisiz*	17.963
Dolaylı İlgili*	196.116
İlgili-*	184.107
İlgili-Yetersiz	957.737
Tam Uyumlu	1.693.939
Toplam Tiraj	3.049.861

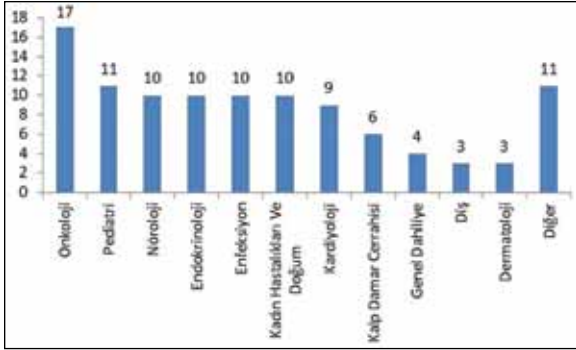
Buna göre okuyucuların %13’lük bölümü (yaklaşık 400.000 kişi) başlığın içerik ile ilgili/dolaylı ilgili olduğu veya yazı içeriğine göre yanlış/farklı bilgi içeren habere maruz kalmıştır.

Başlığı değerlendirilen 344 yazının 109’u da içerik yönünden değerlendirmeye alınabilmiştir.

Haber konusu ile ilgili ana bilim dalı

İncelenen haberlerin ilgili olduğu ana bilim dallarına göre dağılımı Şekil 4’te gösterilmiştir.

İncelenen haberler içerisinde dolaşım sistemi hastalıklarına %13,7 oranında yer verildiği görülmüştür. Basılı ve görsel yayım organları, yayınlayacakları haberleri seçerken, halk sağlığı açısından daha öncelikli haberlerin yayınlanması konusunda özen göstermelidirler.

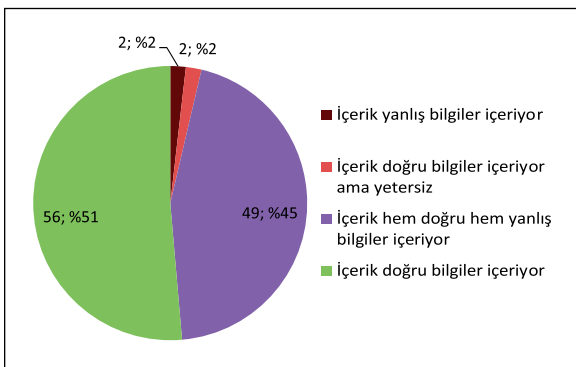

Şekil 4. İncelenen haberlerin ana bilim dallarına göre dağılımı

İçeriğin tıbbi açıdan doğruluğu, haber kaynağının belirtilmesi, haber içeriğinde hekim/araştırmacı ismi belirtilmesi

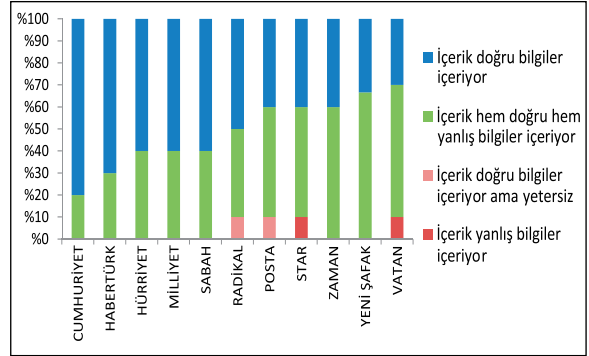
Gazetelere göre haber içeriklerinin doğruluğunun, haber içerisinde kaynak gösteriminin ve gazetelere göre haber içerisinde hekim/araştırmacı adı olması durumlarının incelendiği grafiklere aşağıda yer verilmiştir.

Yayımlanan haberlerin içeriğe göre doğruluklarının incelendiği grafik aşağıda (Şekil 5) gösterilmiştir. Grafiğe göre haberlerin %51'i doğru bilgiler içerirken, geriye kalan %49'uk bölümü kısmen doğru veya yanlış bilgiler içermektedir.

Şekil 5. Haber içeriğine göre doğruluk

Yayımlanan haberler arasında kaynak belirtilen haber oranı %33 (27/109), içeriğinde hekim veya araştırmacı adı geçen haber oranı %74 (81/109) olarak hesaplanmıştır. İncelenen haberlerde kaynak ve hekim/araştırmacı adı geçmeyen haberlerin oranı %17'dir (19/109).

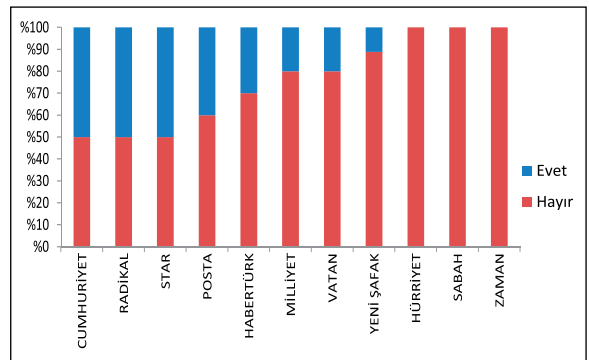

Şekil 6. Gazetelere göre içerik doğruluğu

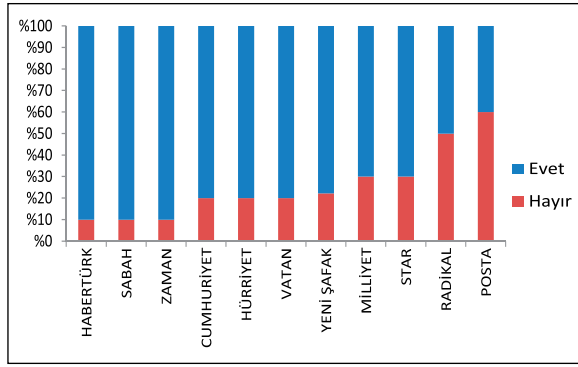
Haber içerisinde hekim adı geçen haberlerin %58'inde içerik tıbbi açıdan doğru iken, hekim adı geçmeyen haberlerin sadece %32'sinde içerik tıbbi açıdan doğru olarak tespit edilmiştir. Haber içerisinde hekim adı geçen haberlerin doğruluk oranı hekim adı geçmeyen gruba göre istatistiksel olarak anlamlı derecede ($p=0,018$) yüksek olarak bulunmuştur.

Haber içerisinde kaynak belirtilen haberlerin %59'unda içerik tıbbi açıdan doğru iken, kaynak belirtilmeyen haberlerin %49'unda içerik tıbbi açıdan doğru bilgileri içerdiği saptanmıştır. Haber içerisinde kaynak belirtilmesine göre içeriğin doğruluğu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır ($p=0,345$).

İçeriği doğru olan haberlerin %61'i başlığı ile tam uyumlu iken, içeriği yanlış veya kısmen doğru olan haberlerin %66'sı başlığı ile tam olarak uyumlu bulunmuştu. İçeriğin doğruluğu ile haber başlığının uyumu arasında istatistiksel fark saptanamamıştır ($p=0,708$).

Şekil 7. Gazetelere göre haber içerisinde kaynak gösterimi

Şekil 8. Gazetelere göre haber içerisinde hekim/araştırmacı adı olması

Tartışma

Toplum sağlığı açısından önemli olan medyada çıkan haberlerin toplumu yönlendirmedeki önemi, Türkiye’de KKKA (Kırım Kongo kanamalı ateşi) ve domuz gribi salgını sırasında görülmüştür. Domuz gribi salgınında Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) bir basın bildirisini yayımlayarak medyayı halkı doğru bilgilendirme, sağduyulu davranma ve gereksiz panik havası oluşturmama açılarından uyarılmış ve yapılan tüm haber ve yayınlarda Sağlık Bakanlığında bilgi alınması ve kamuoyunu bilgilendiren kimselerin alanlarında güvenilir uzman kimseler olmasına dikkat edilmesi konularında uyarılmıştır. Bu tür değerlendirme ve uyarıların yaygın toplumsal etkilenme oluşmadan yapılabilmesi ve basın yayın organlarında çalışan, sağlık haberciliği yapan kimselerin duyarlılığının en kısa sürede sağlanması uygun olacaktır.

Bunun yanı sıra toplum sağlığı açısından basılı ve görsel yayın organlarının yayımlayacakları haberleri belirlerken, toplum sağlığı açısından daha öncelikli konuların haber olarak yayınlanması konusunda da seçici davranmalıdırlar. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) Eylül 2011 tarihinde yayımladığı “2009 Ölüm Nedeni İstatistikleri”ne göre ölüm nedenlerinin %39,9’u dolaşım sistemi hastalıkları, %20,7’si ise malign tümörler nedeni ile gerçekleşmiştir. Ancak incelenen haberler içerisinde dolaşım sistemi hastalıklarına %13,7 oranında yer verildiği görülmüştür.

Medya etiğinin sıklıkla farklı alanlarda konuşulduğu şu günlerde, toplumu yanlış veya eksik bilgilendirerek çok sayıda insana ulaşabilen ve yönlendirebilen sağlık haberciliğinin geliştirilmesi ve

bu alandaki iç veya dış denetim mekanizmalarının da oluşturulmasının da gereği anlaşılmıştır.

Bu çalışma basın yayın organlarında yer alan sağlık haberlerinin belirli kurallara ve standartlara bağlı olması gerekliliğini bir kez daha göstermiştir. Bu konuda etkili tedbirler alınmasının, otoritelerin ve basın çalışanlarının konuya hassasiyetle yaklaşmalarının önemi ortadadır. Kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları gibi organizasyonların ortak olarak yer alacağı düzenlemelerin ivedilikle ortaya konmasının halk sağlığı açısından önemli olduğu görülmektedir.

Kaynaklar

1. Americans talk about science and medical news: the National Health Council Report. New York: Roper Starch Worldwide, 1997.
2. Oxman AD, Guyatt GH, Cook DJ, Jaeschke R, Heddle N, Keller J. An index of scientific quality for health reports in the lay press. *J Clin Epidemiol.* 1993; 46:987-1001.
3. Angell M, Kassirer JP. Clinical research - what should the public believe? *N Engl J Med.* 1994; 331:189-90.
4. Sitthi-amorn C, Ngamvithayapongse J. The role of media and communication in improving the use of drugs and other technologies. *Int J Technol Assess Health Care.* 1998; 14:71-80.
5. Dan B. TV or not TV: communicating health information to the public. *JAMA.* 1992; 268:1026-7.
6. Entwistle V. Reporting research in medical journals and newspapers. *BMJ.* 1995; 310:920-3.
7. Kennedy GE, Bero LA. Print media coverage of research on passive smoking. *Tob Control.* 1999; 8:254-60.
8. Grilli R, Freemantle N, Minozzi S, Domenighetti G, Finer D. Mass media interventions: effects on health services utilisation. York, England: Cochrane Collaboration, 2000. (<http://www.ebando.com/band16/b16-7.html> Son erişim tarihi: 03.10.2011)
9. Van Trigt A, de Jong-van den Berg LT, Haaijer-Ruskamp FM, Willems J, Tromp TF. Journalists and their sources of ideas and information on medicines. *Soc Sci Med.* 1994; 38:637-43.
10. Nelkin D. An uneasy relationship: the tensions between medicine and the media. *Lancet.* 1996; 347:1600-3.
11. Schwartz LM, Woloshin S, Welch HG. Misunderstandings about the effects of race and sex on physicians' referrals for cardiac catheterization. *N Engl J Med.* 1999; 341:279-83.
12. Loo LK, Byrne JM, Hardin SB, Castro D, Fisher FP. Reporting medical information: does the lay press get it right? *J Gen Intern Med.* 1998; 13(1):60.
13. Brown J, Chapman S, Lupton D. Infinitesimal risk as public health crisis: news media coverage of a doctor-patient HIV contact tracing investigation. *Soc Sci Med.* 1996; 43:1685-95.
14. Lebow M. The pill and the press: reporting risk. *Obstet Gynecol.* 1999; 93:453-6.
15. Remuzzi G, Schieppati A. Lessons from the Di Bella affair. *Lancet.* 1999; 353:1289-90.
16. http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=dc518aa2-a4d4-4cbd-bec2-d6ea86659281 (Son erişim tarihi: 01.10.2011)
17. <http://www.esamder.org.tr/bildirgedetay.asp?bildirgeID=120> (Son erişim tarihi: 01.10.2011)
18. Çelik, F. (1 Ekim 2006). Sağlık Haberciliği ve Hekimler. (http://www.sagliginsesi.com/author_article_detail.php?id=1054 Son erişim tarihi: 03.10.2011)